

Bożena Szewczul

Kollokwium habilitacyjne ks. dra Gintera Dzierżona

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawno-historyczny 46/1-2, 257-259

2003

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KOŁOKWIUM HABILITACYJNE KS. DRA GINTERA DZIERŻONA

Dnia 17 grudnia 2002 roku na Wydziale Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie odbyło się kolokwium habilitacyjne ks. dra Gintera Dzierżona, kapłana diecezji toruńskiej, adiunkta w Katedrze Kościelnego Prawa Małżeńskiego i Rodzinnego tegoż Wydziału. Podstawę przewodu habilitacyjnego stanowiła rozprawa pt. *Niezdolność do zawarcia małżeństwa jako kategoria kanoniczna* (Wydawnictwo Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Warszawa 2002, ss. 363). W charakterze recenzentów dorobku naukowego i rozprawy habilitacyjnej wystąpili: ks. prof. dr hab. Remigiusz Sobąński (UKSW), ks. prof. dr hab. Bronisław Zuber (KUL), p. prof. dr hab. Andrzej Mączyński (UJ). Kolokwium habilitacyjnemu przewodniczył Dziekan Wydziału Prawa Kanonicznego UKSW ks. prof. dr hab. Julian Kałowski.

Motywy podjęcia przez Habilitanta tematu niezdolności do zawarcia małżeństwa jako kategorii kanonicznej był brak całościowego opracowania tego zagadnienia. Jak dotąd bowiem uwaga kanonistów koncentrowała się wokół figur niezdolności takich jak niezdolność konsensualna do zawarcia małżeństwa, problematyka związana z wadami zgody małżeńskiej, czy z przeszkodami zrywającymi, mających szczególne znaczenie dla prawa procesowego. Rzadziej natomiast doktryna zajmuje się specyficzną postacią niezdolności, jaką jest niezdolność do zawarcia małżeństwa sakramentalnego.

Badania przeprowadzone przez ks. dra G. Dzierżona wyznaczyły następującą konstrukcję rozprawy habilitacyjnej: zamieszczony na początku spis treści, następnie pięć rozdziałów merytorycznych podzielonych na: podrozdziały, punkty i podpunkty, zakończenie, wykaz skrótów, bibliografia, a ponadto spis treści i streszczenie w języku włoskim.

W obszernym *Wstępie* (s. 11-24) Autor wyjaśnia temat podjętego studium oraz przedmiot i cel swych naukowych refleksji. Wynika z niego, że badania będą się koncentrowały na niezdolności do małżeństwa, rozumianej jako kategoria kanoniczna w systemie prawa kościelnego. W tej części pracy Habilitant uzasadnia również wprowadzenie terminu „kategoria” zawartego w tytule rozprawy, rzadko stosowanego w kanonistyce.

Rozdział I pracy – najbardziej ogólny – nosi tytuł: *Akt prawny i jego nieważność*. Autor wychodząc od stwierdzenia, że zawieranie małżeństwa następuje w określo-

nym porządku prawnym i jest aktem prawnym, zajmuje się strukturą aktu prawnego, wyliczając jego istotne elementy podmiotowe, przedmiotowe, wymagania prawne i formalności prawne. Dużo uwagi poświęca przy tym sprawie nieważności aktu prawnego. Wychodzi z założenia, że dokładna analiza kwestii aktu prawnego umożliwi poznanie w następnych rozdziałach mechanizmów powstawania poszczególnych figur niezdolności.

Rozdział II zatytułowany: *Struktura prawna małżeństwa a niezdolność do zawarcia małżeństwa*, zawiera rozważania stanowiące introdukcję do problematyki będącej podstawowym przedmiotem rozprawy. Autor omawia tu kolejno zagadnienie małżeństwa jako rzeczywistości naturalnej, jako przedmiotu regulacji prawa pozytywnego oraz charakterystyczne elementy małżeństwa kanonicznego.

W rozdziale III ks. dr G. Dzierżon poddaje szczegółowej analizie podstawowe figury niezdolności do zawarcia małżeństwa. W pierwszej kolejności wyjaśnia *incapacitas* do zawarcia małżeństwa jako związku heteroseksualnego, ponieważ jest ona pierwotna w stosunku do pozostałych figur niezdolności, a jednocześnie bardzo aktualna, gdyż istnieje wiele prądów kwestionujących heteroseksualną naturę małżeństwa. Stąd Autor próbuje rozwiązać powstały problem zestawiając bogaty zasób wypowiedzi doktrynalnych Kościoła z przesłankami biologicznymi i założeniami antropologicznymi. Ukazuje również przyczyny nieważności małżeństwa zawartego między osobami tej samej płci stwierdzając, że jest to najbardziej radykalna postać niezdolności do zawarcia małżeństwa. Pozostałe figury niezdolności do zawarcia małżeństwa przedstawione w tym rozdziale to niezdolność konsensualna i niezdolność wynikająca z interwencji prawodawcy.

W rozdziale IV – najbardziej obszernym – ukazana została regulacja wyróżnionych wcześniej figur niezdolności do zawarcia małżeństwa w przepisach Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1983 roku. Przy analizie przepisów Kodeksu dotyczących aplikacji niezdolności do zawarcia małżeństwa jako związku heteroseksualnego Autor zajmuje się też korelacją zachodzącą pomiędzy zaburzeniami w sferze ludzkiej płciowości a tą formą niezdolności. W badaniach nad niezdolnością konsensualną do zawarcia małżeństwa skupia swą uwagę przede wszystkim na treści kan. 1095 n.1-3 KPK/1983, a dodatkowo zajmuje się określeniem kryteriów oceny poszczególnych form niezdolności. Omawiając figurę niezdolności wynikającą z interwencji prawodawcy Habilitant charakteryzuje katalog wad zgody i katalog przeszkód zrywających.

W ostatnim – V rozdziale Autor omawia problem niezdolności do zawarcia małżeństwa sakramentalnego. Wychodzi od ukazania sakramentu chrztu jako fundamentu zdolności do zawarcia małżeństwa sakramentalnego. Następnie stwierdza, że „sam przyjęty chrzest nie warunkuje jeszcze sakramentalności małżeństwa” (s. 276) lecz przyczyną sprawczą małżeństwa jest ważne wyrażenie konsensu

małżeńskiego. Dlatego też w dalszej kolejności rozważa problem nierozzerwalności kontraktu i sakramentu, zatrzymując się przy koncepcjach opowiadających się za rozdziałem pomiędzy kontraktem i sakramentem oraz za ich nierozdzielnością.

W *Zakończeniu* rozprawy ks. dr G. Dzierżon podsumowuje swe dociekania naukowe i formułuje dalsze postulaty badawcze dotyczące trudnego problemu w kanonicznym prawie małżeńskim jakim jest niezdolność do zawarcia małżeństwa.

Rada Wydziału Prawa Kanonicznego, biorąc pod uwagę pozytywną ocenę rozprawy habilitacyjnej i całego dorobku naukowego Habilitanta oraz wynik kolokwium habilitacyjnego, podjęła uchwałę w sprawie nadania ks. drowi G. Dzierżonowi i stopnia naukowego doktora habilitowanego nauk prawnych w zakresie prawa kanonicznego.

Dnia 24.03.2003 r. Centralna Komisja ds. Tytułu Naukowego i Stopni Naukowych zatwierdziła uchwałę Rady Wydziału Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie o nadaniu ks. G. Dzierżonowi i stopnia naukowego doktora habilitowanego nauk prawnych w zakresie prawa kanonicznego.

Bożena Szewczul

DOKTORAT KS. WIESŁAWA KRAIŃSKIEGO

Dnia 3 grudnia 2002 roku na Wydziale Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie odbyła się publiczna obrona pracy doktorskiej ks. mgra Wiesława Kraińskiego absolwenta wspomnianego wyżej Wydziału, kapłana diecezji toruńskiej. Doktorant przedłożył Radzie Wydziału rozprawę pt. *Symulacja całkowita zgody małżeńskiej w orzeczeniach Roty Rzymskiej pod rządami Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1983 roku* napisaną pod kierunkiem ks. prof. dra hab. Wojciecha Góralskiego. W charakterze recenzentów wystąpili: ks. dr hab. Stanisław Paździor, prof. KUL oraz ks. dr hab. Henryk Stawniak, prof. UKSW.

Temat pracy jaki podjął ks. mgr W. Kraiński należy do wciąż aktualnych i trudnych zarazem. W czasach obecnych problem symulacji całkowitej nabiera szczególnego znaczenia, gdyż zauważa się wśród katolików złaicyzowane podchodzenie do sakramentu małżeństwa. Małżonkowie z różnych względów, kierując się egoistycznymi celami, mając na uwadze własne racje i interesy wyrażają na zewnątrz swoją wolę, która nie odpowiada ich wewnętrznym intencjom. Toteż nie traktują oni małżeństwa zgodnie z nauką Kościoła katolickiego. Problemy te znajdują swe odzwierciedlenie w wyrokach sądów kościelnych i w licznych orzeczeniach Trybu-